

Let op de kleintjes!

Eind 2008 moedigde ik in deze krant de energieautoriteiten aan om op zoek te gaan naar het “monster in de energiemarkt”. Wijs geworden door de implosie van het piramidospel op de financiële markten wees ik op de ontwikkelingen in de energiemarkten. In toenemende mate werden daar ook risico's verhandeld in complexe contracten, in plaats van kilowatturen en kubieke meters gas. En ik betwijfelde of dat zou bijdragen aan voorzieningszekerheid en betaalbaarheid. Mijn wantrouwen werd gedeeld door onze volksvertegenwoordigers in Brussel, bleek al snel. Er werd hard gewerkt aan regelgeving om de integriteit en transparantie van de energiemarkten te garanderen en vorig jaar zag de *Regulation on energy market integrity and transparency* (REMIT) het licht.

Door
Aad Correljé

Daarin werd gesteld dat de liberalisering van de elektriciteits- en gasmarkten positieve gevolgen had, in de ontwikkeling van “gestandaardiseerde *over the counter* contracten die uiteenlopende marktspelers aantrekken, met inbegrip van producenten en leveranciers, grootverbruikers, ‘zuivere’ handelaren, financiële instellingen en andere handelsfacilitators.” In deze wereld van Ollie B. Bommel bleek echter wel sprake van “leemten in de toepasselijke regelgeving die het transparantieniveau heeft beperkt.” En die zouden worden aangepakt. Dat leek mij een goed streven. Creëer openheid en nagel alle onzuivere windhandel aan de schandpaal! Verder lezend, bleek het te gaan over “voorwetenschap en marktmanipulatie”. Achterkamers, etentjes en onderwijl de markt manipuleren, terwijl ik moet betalen. Stelletje boeven!

Om hier een einde aan te maken zouden voortaan alle marktdeelnemers informatie over hun groothandelstransacties moeten verstrekken aan de nationale regulerende autoriteit en aan de Europese toezichthouder ACER. Want: “Markttoezicht op EU-niveau kan het holistische overzicht bieden dat noodzakelijk is voor de bewaking van de energiemarkten.” Mijn adem stakte even, maar ik las door. Duidelijk werd dat alle handelaren melding moeten gaan maken van hun transacties op georganiseerde beurzen, van *over the counter* transacties die door brokers worden afgehandeld, en van al hun contracten voor het transport van aardgas of elektriciteit. En dat ACER al deze informatie op ‘holistische’ wijze zou moeten gaan analyseren...

Aan het einde van het voorstel schrok ik echt. Daar werd een overzicht gegeven van de begrote kosten van zo'n informatiesysteem voor ACER. Een fluitje van een cent! Maar iedereen weet dat de werkelijke kosten van dergelijke systemen een veelvoud belopen. Nog veel schokkender was echter dat er

met geen woord gerept werd over de kosten voor de andere betrokken partijen. De extra belasting van de nationale toezichthouders, die vaak al met een beperkte capaciteit kampen in het vervullen hun huidige taken, werd op geen enkele manier meegenomen in de afweging. Ook de inzet die gevraagd werd van de handelende bedrijven blijft volledig buiten beeld. En dat terwijl ‘regulatory affairs’ al een sterk toenemende kostenpost voor hen betekent. Bovendien zal er ongetwijfeld een forse fee betaald moeten gaan worden voor de accountantscontrole op de geregistreerde transacties.

Duidelijk is ook dat hier een asymmetrie bestaat tussen de grote handelsbedrijven, die de kosten over een groot aantal transacties kunnen verdelen, en de kleintjes. En daar voorzie ik een serieus probleem als het gaat om de mededinging.

Het karakter van de markten voor elektriciteit en gas neigt op zijn best tot zogenaamde ‘fringe competition’. De mogelijkheid tot marktmanipulatie van een beperkt aantal grote bedrijven wordt dan in toom gehouden door kleine, scherpe concurrenten. Gespecialiseerd in bepaalde inkoopstrategieën en groepen afnemers, kunnen deze handelaren ‘lean and mean’ opereren met kleine marges. Zo spelen ze bijvoorbeeld een belangrijke rol in het verlokken van afnemers om van leverancier te wisselen, door contracten aan te bieden die specifiek zijn toegesneden op hun klanten. Ze zijn daarmee cruciaal voor de marktwerking. Als ze echter geconfronteerd worden met te hoge kosten van administratieve en andere verplichtingen verdampt hun kleine marge en zullen ze hun rol als luizen in de pels niet meer spelen. De mogelijke schade door marktmanipulatie door deze bedrijfjes zou wel eens veel lager kunnen zijn, dan de waarde van hun corrigerende rol in de markten.

Als deze afweging al niet eens gemaakt wordt, kan er een groot vraagteken gezet worden bij de pretentie om, door middel van een ‘holistisch’ overzicht over een berg ongestructureerde data, vormen van marktmanipulatie op te sporen. Iedereen die zich wel eens verdiept heeft in mededingingsvraagstukken weet ook hoe lastig het is daadwerkelijk de bewijzen op tafel te krijgen, zolang daar geen klokkenluiders aan te pas komen. En dan hebben we nog niet eens over het feit dat het de doorsnee mededingingseconoom ontbreekt aan een gereedschapskist waarmee hij *holistische* marktanalyses kan maken; *ceteris paribus* blijft het parool! Mijn conclusie: Zo lang er geen beter inzicht bestaat in de mogelijke nadelen van een REMIT, terwijl de voordelen uiterst speculatief zijn, is voorzichtigheid geboden. Let op de kleintjes!

Aad Correljé is universitair hoofddocent Economie van Infrastructuren aan de TU Delft en verbonden aan het Clingendael International Energy Programme. ■